

AgriSafetyNet

Agricultural Safety Through Lifelong Learning

2019-1-SK01-KA202-060645

Modul 6

EURÓPSKA ÚNIA A VNÚTROŠTÁTNE PRÁVNE PREDPISY

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Modul 6: Európska únia a vnútroštátne právne predpisy

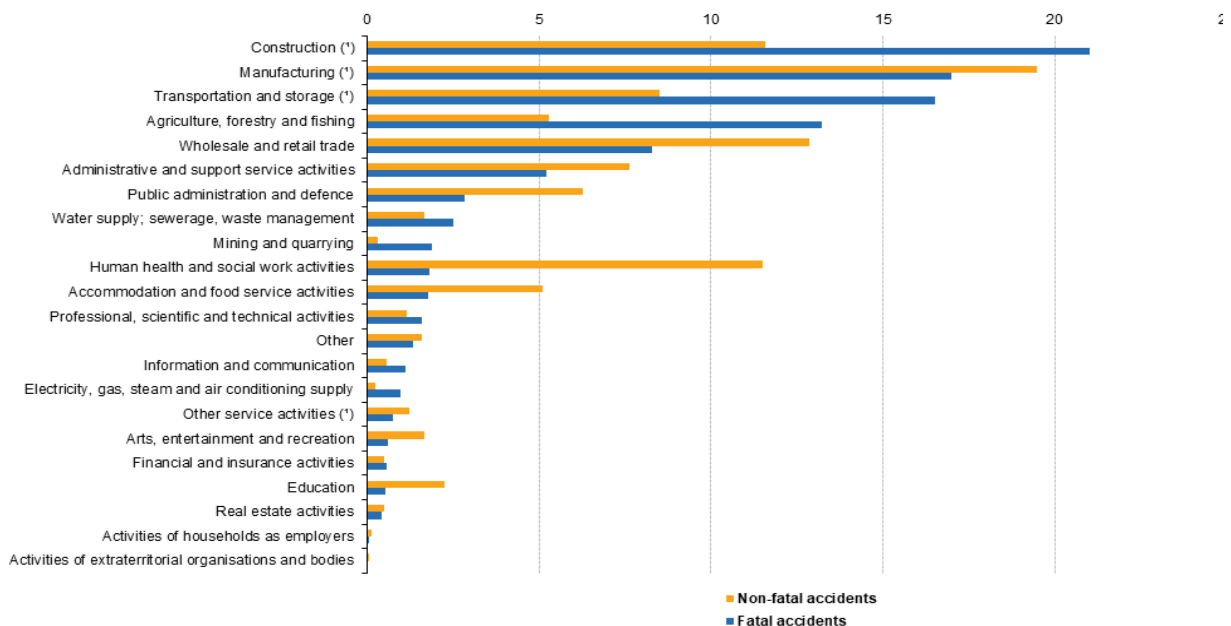
1. Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve v Európskej únii

1.1 Úvod: úrazy v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybárstvo je **odvetvie so štvrtým najvyšším počtom nehôd** po výstavbe (21%), priemyselnej výrobe (17%) a doprave a skladovaní (16,5%). Podľa údajov Eurostatu sa na úrovni EÚ v poľnohospodárskom, lesnom a rybárskom priemysle stalo 13,2% smrteľných pracovných úrazov.

Sprievodca „Ochrana zdravia a bezpečnosti pracovníkov v poľnohospodárstve, chove hospodárskych zvierat, záhradníctve a lesníctve“ (2017) načrtol najčastejšie príčiny úmrtí v tomto sektore (podľa dôležitosti): dopravné nehody (prejdenie osoby alebo prevrátenie vozidiel) , pády z výšky (zo stromov, striech), údery padajúcimi alebo pohybujúcimi sa predmetmi (stroje, budovy, balíky, kmene stromov), utopenie (vo vodných nádržiach, nádržiach na hnojovicu, silá na obilie), manipulácia so zvieratami (napadnutí alebo rozdrvení zvieratami, zoonotické choroby), kontakt so strojmi (nezabezpečené pohyblivé časti), uviaznutia (pod zrútenými štruktúrami), elektrina (elektrický prúd).

Fatal and non-fatal accidents at work, by NACE Section, EU-28, 2015
(% of fatal and non-fatal accidents)

Obrázok 1 Smrteľné a nie-smrteľné nehody pri práci, by NACE Section, EU-28, 2015, Eurostat

1.2. Európska legislatíva a iniciatívy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

I. Úvod

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci sú témami programu Európskej únie. Európska únia nemá v tejto oblasti úplnú kompetenciu: stanovuje minimálne normy na zabezpečenie práv pracovníkov a potom ich musia členské štáty previesť do konkrétnejších vnútroštátnych právnych predpisov. Od roku 1997 rámec EÚ pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci navrhujú Rada a Parlament v spolurozhodovacom zložení.

Téma bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je súčasťou **Charty základných práv Európskej únie** podľa článku 31.

Článok 31

Spravodlivé pracovné podmienky

1. Každý pracovník má právo na pracovné podmienky, ktoré rešpektujú jeho zdravie, bezpečnosť a dôstojnosť.

Obrázok 2 Charta základných práv Európskej únie, Official Journal of the European Union

Zdravie a bezpečnosť pri práci sú navyše zahrnuté v európskom pilieri sociálnych práv (2017) v kapitole II.

10

Zdravie, bezpečné a správne prispôbené pracovné prostredie a ochrana údajov.

- a. Pracovníci majú právo na vysokú úroveň ochrany svojho zdravia a bezpečnosti pri práci.

Obrázok 3 Európsky pilier sociálnych práv

II. Európska rámcová smernica o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, 1989

V roku 1989 EÚ prijala **Európsku rámcovú smernicu o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci** (smernica 89/391 EEC, známa tiež ako „rámcová smernica o BOZP“). Predstavovala zásadný míľnik v zlepšovaní bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zavádzaním opatrení na podporu bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov prostredníctvom silného zamerania na prevenciu. Podporila rozvoj preventívnych opatrení, informácií, konzultácií, vyváženej účasti a odbornej prípravy pre pracovníkov aj ich zástupcov.

Na základe tohto rámca bolo v priebehu rokov prijatých 25 individuálnych a medzi-odvetvových smerníc, a to aj v nasledujúcich oblastiach:

- o Používanie pracovných prostriedkov (1989);
- o Vystavenie karcinogénom (1990 – na reforme sa pracuje);
- o Ochrana mladých ľudí pri práci (1994).

III. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, 1994

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA), ktorá bola založená v roku 1994 a má sídlo v Bilbau, má za cieľ podporovať zdieľanie vedomostí a informácií a propagovať kultúru prevencie rizík. Agentúra vyvinula niekoľko elektronických nástrojov na školenie pracovníkov a ich zástupcov, napríklad webovú platformu - Online interaktívne hodnotenie rizík - špeciálne navrhnutú pre malé a stredné podniky (MSP) alebo elektronický nástroj (e-tool) pre nebezpečné látky. Okrem toho sa tiež podieľa na kampaniach na zvyšovanie povedomia a konkrétnych projektoch, ako je napríklad kampaň na ochranu zdravia a bezpečnosť starších pracovníkov v roku 2016.

Obrázok 4 EU-OSHA Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

IV. Strategický rámec EÚ pre zdravie a bezpečnosť pri práci 2014-2020

Uvoľnenie **strategického rámca EÚ pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na roky 2014 - 2020** bolo dôležitým krokom vo vývoji právnych predpisov EÚ o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Cieľom tohto rámca je:

- (a) vylepšiť a zjednodušiť existujúce pravidlá zvýšením schopnosti mikropodnikov a malých podnikov zaviesť účinné a efektívne stratégie prevencie rizík;
- (b) posilňovať prevenciu chorôb z povolania vrátane nových rizík, ako sú nanomateriály, zelená technológia a biotechnológie;
- (c) zväziť starnutie pracovnej sily.

Strategický rámec navrhuje dosiahnuť tieto ciele radom opatrení v rámci **siedmich kľúčových strategických cieľov**:

1. Ďalej konsolidovať národné stratégie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia;
2. Poskytovanie praktickej podpory malým a mikro podnikom s cieľom pomôcť im lepšie dodržiavať pravidlá ochrany zdravia a bezpečnosti. Podniky by mali úžitok z technickej pomoci a praktických nástrojov, ako je napríklad online interaktívne hodnotenie rizík (OiRA);
3. Zlepšenie presadzovania členskými štátmi;
4. Zjednodušenie existujúcich právnych predpisov, tam kde je to vhodné, na odstránenie zbytočnej administratívnej záťaže;
5. Riešenie problému starnutia európskych pracovných síl a zlepšovanie prevencie chorôb z povolania s cieľom čeliť existujúcim a novým rizikám;
6. Zlepšenie zhromažďovania štatistických údajov s cieľom získať lepšiu evidenciu a vyvíjať monitorovacie nástroje;
7. Posilnenie koordinácie s medzinárodnými organizáciami.

2. Právne predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve v krajinách konzorcia AgriSafetyNet

2.1 Nemecko: Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy v oblasti nehôd pri poľnohospodárskych prácach v Nemecku

Štruktúra fariem sa v Nemecku veľmi líši. V závislosti od oblasti činnosti, veľkosti farmy a podnikateľských cieľov môžu existovať rôzne prístupy k bezpečnosti a ochrane na farmách. Implementáciu bezpečnostných opatrení môže iniciovať:

- Sám farmár / podnikateľ;
- Rodinní príslušníci farmára zainteresovaní/zamestnaní, s alebo bez zodpovednosti za ďalšiu pracovnú silu;
- Zamestnanci tretích strán, s alebo bez zodpovednosti za ďalšiu pracovnú silu.

Rozdiely v poľnohospodárskej výrobe, štruktúre a rozsahu farmy vedú k osobitným potrebám pracovníkov v poľnohospodárstve z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia. Čím väčší je počet zamestnancov, tým naliehavejšie je navrhnúť na farme oficiálne bezpečnostné pravidlá. Stanovenie **oficiálnych bezpečnostných pravidiel** nielen zvyšuje efektivitu pracovných tokov, ale prispieva aj k zaisteniu bezpečnosti pri práci.

V dnešnej dobe majú prvoradý význam etické a ekonomické otázky týkajúce sa blaha pracovníkov. Záruka dlhodobého zdravia zamestnancov sa považuje za primárny predpoklad blaha pracovných síl a môže viesť k zlepšeniu pracovných skúseností.

Podľa správy o prevencii zverejnenej Sociálnym poistením pre poľnohospodárstvo, lesníctvo a záhradníctvo (SVLFG) v 2018 bolo:

- 74 186 zaznamenaných prípadov
- 125 obetí

II. Legislatíva v Nemecku o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci v poľnohospodárstve

Legislatíva o etnickej a sociálnej bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci **bola v Prusku zavedená v devätnástom storočí** na základe tvrdení vyplývajúcich z robotníckeho hnutia. Pracovné hnutie pobúrila detská práca a výsady, ktoré si užívala buržoázia. V roku 1839 vydal kráľ Frederick Viliam III progresívne pruské nariadenie.

Pruské obchodné predpisy, ktoré sa neskôr stali základom obchodných predpisov Nemeckej ríše, zaväzovali zamestnávateľov prijať opatrenia na ochranu svojich pracovníkov. V tomto období vznikol pojem „ochrana pracovníkov“. Inšpektori tovární hrali ústrednú úlohu pri implementácii právnych predpisov zabezpečením presadzovania súboru pravidiel z pruského štátu v továrňach.

V roku 1884 bol podľa Bismarcka prijatý **zákon o úrazovom poistení**. Tento zákon viedol k vzniku združenia zamestnávateľov pre poistenie zodpovednosti za škodu. V roku 1924 bola v Berlíne zriadená klinika pre choroby z povolania a v roku 1933 bola klinika povýšená na univerzitný ústav.

V 20. rokoch 20. storočia, v nadväznosti na americké hnutie „predovšetkým na bezpečnosť“, boli v Dortmunde stanovené opatrenia na prevenciu nehôd v rôznych továrňach na výrobu ocele vrátane spoločnosti Hoesch. Organizačné opatrenia vrátane menovania dvoch bezpečnostných technikov a úsilie o zvyšovanie povedomia o predchádzaní nehodám prostredníctvom školení, plagátov a značiek malo znížiť počet nehôd.

Na konci 19. storočia boli postupne zavedené právne predpisy na ochranu zamestnancov a štátnych zamestnancov pred pracovnými rizikami. „Ochrana pracovníkov“ sa stala záležitosťou „bezpečnosti práce“.

V roku 1974 vstúpil do platnosti zákon o **lekároch spoločnosti, technikoch bezpečnosti a ďalších špecialistoch** na bezpečnosť práce (zákon o bezpečnosti práce).

Povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vyplýva z nariadenia o ríšskom poistení a je teraz stanovená v siedmej knihe zákonníka o sociálnom zabezpečení (SGB VII).

Hlavným aktérom v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia v nemeckom poľnohospodárstve je dnes **Sozialversicherung für Landwirtschaft, Forsten und Gartenbau** (SVLFG) (v priamom preklade Sociálne poistenie pre poľnohospodárstvo, lesníctvo a záhradníctvo). Landwirtschaftliche Berufsgenossenschaft (LBG) je pobočkou SVLFG. Je súčasťou zákonného úrazového poistenia v Nemecku.

Do 31. decembra 2012 vytvorili bývalé nezávislé združenia poistenia zodpovednosti zamestnávateľov v poľnohospodárstve spolu s bývalými fondmi starobného poistenia v poľnohospodárstve, fondmi poistenia v zdravotníctve a ošetrovateľskej starostlivosti **system poľnohospodárskeho sociálneho poistenia**. Všetci boli členmi bývalej zastrešujúcej organizácie poľnohospodárskeho sociálneho poistenia so sídlom v Kasseli.

SVLFG podporuje svojich poistencov vo všetkých systémoch sociálneho poistenia komplexnou škálou preventívnych opatrení. Zameriava sa na zaistenie bezpečnej technológie, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na farmách a zosúladených podnikoch v rámci reťazca pridanej hodnoty. SVLFG ponúka širokú škálu zdravotných aj preventívnych služieb. Jeho cieľom je motivovať poistených ľudí k zdravému životnému štýlu a pomôcť im zostať zdraví pri práci.

1.2 Poľsko: Právne predpisy o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy v oblasti nehôd pri poľnohospodárskych prácach v Poľsku

V Poľsku, v krajine, kde je poľnohospodárstvo popredným odvetvím, je v tomto sektore veľa nehôd. Podľa Úradu pre prevenciu a rehabilitáciu KRUS najčastejšie hlásené nehody zahŕňajú **pády osôb, nehody týkajúce sa strojov a prístrojov, ako aj uhryznutie a útoky zvierat**. Poľskí poľnohospodári si čoraz viac uvedomujú zásady ochrany zdravia a bezpečnosti a usilujú sa ich uplatňovať na svojich farmách. Táto zvýšená pozornosť venovaná zdraviu a bezpečnosti poľskými poľnohospodármi viedla k zníženiu počtu nehôd, ktoré hlásil KRUS (za posledných 5 rokov asi o 13% menej). Počet smrteľných nehôd tiež klesol (v posledných rokoch o 20%).

V prvom polroku 2019 bola zaznamenaná väčšina nehôd so zraneniami:

- Pád osôb - 2,747 zranených;
- Iné prípady - 705 zranených;
- Útok, náraz a uhryznutie zvieratom - 697 zranených;
- Zachytenie alebo náraz pohybujúcou sa časťou zariadenia alebo stroja - 689 zranených.

II. Legislatíva v Poľsku o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

Zdravie a bezpečnosť pri práci upravuje „**Zákonník práce**“ (Zákonník práce, článok 237(5)).

Zákon o sociálnom poistení poľnohospodárov zaväzuje Poľnohospodársky fond sociálneho poistenia (KRUS), aby prijal opatrenia zamerané na prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania poľnohospodárov. Preventívna činnosť fondu spočíva v skúmaní príčin a okolností pracovných úrazov, ako aj v zdieľaní poznatkov o hrozbách a pravidlách bezpečnej práce medzi poistencami.

Poľský štát z iniciatívy ministra poľnohospodárstva a rozvoja vidieka zverejnil vyhlášku zo 16. mája 2007, ktorou sa určuje **výška jednorazového odškodnenia za pracovný úraz alebo chorobu z povolania v poľnohospodárstve, ako aj nemocenské dávky**.

Prezident Poľnohospodárskeho fondu sociálneho poistenia (KRUS) ustanovil „**Zásady ochrany zdravia a života na farme**“ a zamestnanci KRUS sa snažia povzbudiť poľnohospodárov k dobrovoľnému uplatňovaniu týchto pravidiel. „Zásady ochrany zdravia a života na farme“ boli aktualizované v roku 2008 a prispôbené právnym normám EÚ a osvedčeným poľnohospodárskym postupom.

Poľnohospodárom sa tieto princípy neustále pripomínajú prostredníctvom školení, inšpekcií priamo na mieste, mediálnej reklamy a ďalších preventívnych opatrení. Fond okrem toho organizuje dobrovoľné a bezplatné školenia pre všetkých poľnohospodárov, zástupcov dedín, členov združení vidieckych gazdiniek, poľnohospodárov liečených v rehabilitačných strediskách

poľnohospodárov, miestne samosprávy, študentov stredných škôl a deti žijúce vo vidieckych oblastiach.

V rokoch 1993 až 2015 sa uskutočnilo viac ako 72 000 školení, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 2,3 milióna účastníkov.

S cieľom zvýšiť záujem výrobcov poľnohospodárskych strojov o otázky zdravia pri práci a povzbudiť poľnohospodárov k nákupu vybavenia vytvoril prezident fondu Bezpečnostnú známku KRUS a špeciálne ocenenie s názvom „**Produkt zvyšujúci bezpečnosť práce na farme**“. Do konca roku 2015 bolo 31 výrobcov oprávnených používať značku KRUS, ktorá sa používala ako štítok pre 219 výrobkov. Ocenenie Zvýšenie bezpečnosti práce na farme získalo 49 dodávateľov zastupujúcich 60 druhov poľnohospodárskych výrobkov.

V záujme ďalšieho zaistenia bezpečnosti poľnohospodárov bolo 4. augusta 2017 vydané nariadenie o **bezpečnosti a hygiene pri práci a manipulácii so zvieratami**.

2.3. Rumunsko: Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy v oblasti nehôd pri poľnohospodárskych prácach v Rumunsku

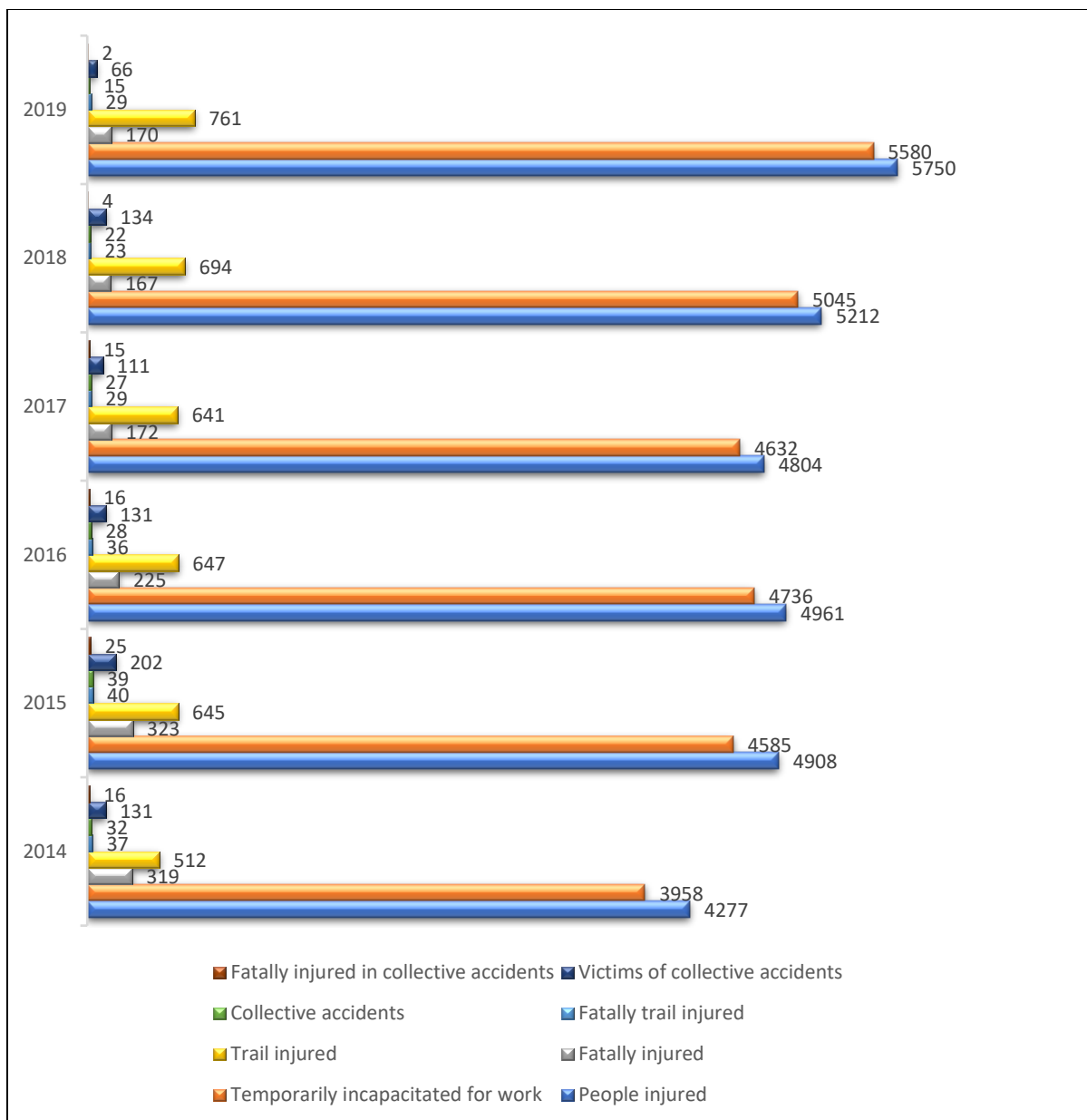
O pracovných úrazoch v poľnohospodárstve nie sú k dispozícii žiadne údaje ani na webových stránkach Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ani na webových stránkach Ministerstva práce a sociálnej ochrany. Niektoré údaje (pozri tabuľku nižšie) o pracovných úrazoch vo všetkých oblastiach podnikania však poskytuje **inšpekcia práce**, špecializovaný orgán ústrednej verejnej správy pôsobiaci pod **ministerstvom práce a sociálnej ochrany**.

Položky	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zranení ľudia	4277	4908	4961	4804	5212	5750
Dočasne práceneschopný	3958	4585	4736	4632	5045	5580
Smrteľne zranený	319	323	225	172	167	170
Zranení ľudia-frekvenčný index*	0.87%	0.97%	0.99%	0.93%	0.98%	1.68%
Smrteľne zranení-frekvenčný index*	0.06%	0.06%	0.04%	0/03%	0,03%	0.05%
Stopové zranenia	512	645	647	641	694	761
Smrteľné stopové zranenia	37	40	36	29	23	29
Kolektívne nehody	32	39	28	27	22	15
Zranení kolektívnych nehôd	131	202	131	111	134	66
Smrteľné zranenia kolektívnych nehôd	16	25	16	15	4	2
Gravitačný index	-	-	-	38.0%	43.1%	37.69%
Priemerný index trvania	-	-	-	52.3	52.9	57.38
Dočasne práceneschopní, po čom nasleduje obnovenie práce	-	-	-	3662	4226	1735
Dočasne práceneschopní, po čom nasleduje invalidita	-	-	-	60	80	40
Dočasne práceneschopný, po čom nasleduje smrť	-	-	-	31	35	7

* Frekvenčný index predstavuje počet zranených osôb na 1 000 zamestnancov

Obrázok 6 - EU-OSHA Pracovné nehody za obdobie: 2014-2019
(after <https://www.inspectiamuncii.ro/statistici-accidente-de-munca>)

Niektoré z vyššie uvedených položiek sú graficky znázornené na obrázku nižšie.

Obrázok 7 - Grafické znázornenie pracovných rizík v Rumunsku

II. Legislatíva v Rumunsku o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

Metodické pravidlá uplatňovania zákona č. 319 z roku 2006 (zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci), schválené uznesením vlády č. 1425 z roku 2006 zmenené a doplnené rozhodnutím vlády č. 955 z roku 2010 a rozhodnutím vlády č. 1242 z roku 2011 definujú úraz

spôsobujúci **dočasnú pracovnú neschopnosť**, ale nehovoria nič o **farmároch / poľnohospodárskych pracovníkoch** ani o **pracovných rizikách**. Zákonník práce (zákon č.53 z 24.01.2011) však odkazuje na **pracovné riziká** z hľadiska pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci:

*“Článok. 175. - (1) Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť **bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov** vo všetkých aspektoch práce.*

*Článok. 177. - (1) Zamestnávateľ v rámci svojich vlastných zodpovedností **prijíma potrebné opatrenia na ochranu bezpečnosti a zdravia zamestnancov**, a to aj vrátane: **činností na predchádzanie pracovným rizikám**, informácií a školení, ako aj zabezpečenie **organizácie ochrany práce** a prostriedkov na to potrebných.*

*Článok. 178. - (1) Za zaistenie **bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci** zodpovedá zamestnávateľ. (2) Pravidlá **bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci** ustanovia národné predpisy. (3) Pri vypracúvaní **opatrení na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci** sa zamestnávateľ poradí s odborovým zväzom alebo prípadne so zástupcami zamestnancov a s výborom pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.*

*Článok. 181. - (1) Pracoviská musia byť usporiadané tak, aby bola **zaručená bezpečnosť a zdravie zamestnancov**. (2) Zamestnávateľ organizuje **stálu kontrolu stavu materiálov, strojov a látok použitých v pracovnom procese** s cieľom zaistiť zdravie a bezpečnosť zamestnancov.*

*Článok. 182. - (1) Na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci môže inštitúcia splnomocnená zákonom nariadiť **obmedzenie alebo zákaz výroby, marketingu, dovozu alebo použitia látok a prípravkov nebezpečných pre zamestnancov** v akejkoľvek funkcii.”*

2.4 Slovensko: Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy nehôd pri poľnohospodárskych prácach na Slovensku

Poľnohospodárstvo je z hľadiska pracovných úrazov **jedným z najnebezpečnejších odvetví** – nie-smrteľné úrazy pre poľnohospodárskych pracovníkov sú 1,7-násobok priemeru a smrteľné úrazy sú trojnásobok priemeru. Väčšinou prevláda rodinná práca a samostatná zárobková činnosť, pretože väčšinu poľnohospodárskych prác vykonáva majiteľ farmy so svojou rodinou.

Vzhľadom na širokú škálu činností údržby na farmách existuje niekoľko **rôznych rizík**, vrátane:

- mechanické riziká spojené s údržbou strojových zariadení, napr. drvenie, viazanie a vysokotlakové vstrekovanie kvapaliny;
- elektrické riziko pri práci s poškodeným zariadením alebo pri údržbe elektrických zariadení alebo pri opravách poškodených elektrických plotov;
- tepelné riziká spojené s používaním zvracích alebo vykurovacích zariadení na údržbu alebo údržba zariadení s horúcim povrchom alebo prevádzkovými kvapalinami;
- chemické riziká spojené s použitím nebezpečných látok pri údržbe alebo pri údržbe zariadení obsahujúcich nebezpečné látky;
- riziko požiaru alebo výbuchu pri údržbe príslušenstva alebo vybavenia obsahujúceho nebezpečné a výbušné látky, napr. nádrže, zásobníky a silá alebo palivové nádrže;
- biologické nebezpečenstvo pri údržbe zariadení kontaminovaných biologickými prostriedkami, cisterien na hnoj, kanálov a kanalizačnej infraštruktúry;
- ergonomické riziká, napr. nevýhodné polohy, zle navrhnuté nástroje;
- práca v stiesnených priestoroch.

Medzi **najčastejšie faktory** prispievajúce k nehodám pri údržbe v poľnohospodárstve patria:

- Práca osamote;
- Nedostatok ochranného vybavenia;
- Finančné obmedzenia, časová tieseň a únava;
- Nedostatok informácií / zaškolenia ;
- Subdodávateľské činnosti.

II. Legislatíva na Slovensku o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

Hlavným predpisom v oblasti bezpečnosti práce je **zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci**. Zmeny a doplnenia ďalších osobitných aktov ďalej obsahujú pravidlá bezpečnosti pri práci v znení zmien a doplnkov v (§ 7, (5)).

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky podľa § 30 ods. 1 písmeno a) zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení právnych predpisov (ďalej len „zákon“), ktorý umožňuje vyhlášku 45/2010 Z. z.:

- Obsah a spôsob oboznamovania a pravidelnosť opakovaného oboznamovania je potrebné prispôbiť charakteru práce vykonávanej zamestnancom, jeho pracovisku a ďalším okolnostiam súvisiacim s výkonom práce, najmä pracovným prostredkom, pracovným postupom, novým alebo zmeneným rizikám a hrozbám.
- Zamestnávateľ je podľa vnútorných predpisov povinný regulovať spôsob oboznamovania, aby určil požiadavky na odbornú spôsobilosť svojich zamestnancov, aby boli informovaní podľa odsekov 1 a 2.
- § 1 ods. 1 Na účely vyhlášky sa poľnohospodárskou prácou rozumejú činnosti zamerané na pestovanie a starostlivosť o rastliny a chov hospodárskych zvierat (ďalej len „zvieratá“) určené na hospodárske zotavenie a činnosti s tým spojené.
- § 2 Podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri poľnohospodárskych prácach sú:
  - použitie pracovného vybavenia pri pestovaní a starostlivosti o rastliny, ktoré sú uvedené v prílohe č. 1 vyhlášky 45/2010 Z.z.,
  - používanie pracovného vybavenia na chov zvierat a na výkon činností pri chove zvierat uvedených v prílohe č. 2 vyhlášky 45/2010 Z.z.,
  - na vykonávanie činností v chove zvierat, ktoré sú uvedené v prílohe č. 3. Vyhláška 45/2010 Z.z.

Okrem tejto vyhlášky súvisí s údržbou v poľnohospodárstve niekoľko predpisov:

- údržba a opravy strojov, zariadení a dopravných prostriedkov - **vyhláška 208/1991 Z.z.**,
- údržba fariem a budov - **vyhláška 59/1982 Z.z.**, **vyhláška 147/2013 Z. z.**,
- údržba sila, cisterien na hnoj a sila na obilniny - **vyhláška 93/1985 Z.z.**,

- údržba elektrických inštalácií - **vyhláška 508/2009 Z. z.**,
- údržba odvodňovacích a zavlažovacích systémov - **vyhláška 508/2009 Z. z., VTZ TZ, vyhláška 147/2013 Z. z.**,
- údržba spevnených a nespevnených komunikácií - **vyhláška 147/2013 Z. z.**,

Oprávnenia zamestnancov na obsluhu pracovných prostriedkov a na vykonávanie rizikovejších činností

- Zamestnávateľ je povinný v súlade s právnymi predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci poskytnúť svojim zamestnancom odbornú spôsobilosť na obsluhu určených pracovných prostriedkov a na výkon určených pracovných činností.
- Zároveň je však tiež **povinný poveriť príslušného zamestnanca** prevádzkou pracovných prostriedkov a výkonom činností s vyšším rizikom v súlade s právnymi a inými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
- **§ 12 ods. 2 písmeno d) zákona č. 124/2006 Z.z.** o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov:
  - Zamestnanec je povinný obsluhovať pracovné prostriedky a vykonávať činnosti s vyšším rizikom podľa právnych a iných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci iba na základe preukazu, osvedčenia alebo dokladu podľa § 16 ods. 1 písm. B) alebo písm. C) a iba ak je zamestnávateľom poverený na výkon tejto služby alebo na výkon tejto činnosti. § 6 NV SR č. 392/2006 Z.z.:
    - Ak by použitie pracovného prostriedku mohlo ohroziť bezpečnosť a zdravie zamestnanca, zamestnávateľ je povinný prijať opatrenia:
      - pracovné zariadenie používal ním poverený zamestnanec,
      - starostlivosť o pracovné prostriedky, údržbárske práce, opravné práce a rekonštrukčné práce vykonávala autorizovaná osoba.

Odborná spôsobilosť obsluhy strojov

Vzdelávanie a školenie zamestnancov vykonáva organizácia pre vzdelávanie a školenie podľa **vyhlášky č. 356/2007 Z. z.**, Podľa prílohy č. 10 Osobitné požiadavky na obsah vzdelávacích aktivít.

Skupina 09 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci s **poľnohospodárskymi strojmi a zariadeniami**.

Podskupina 09.1 **Vzdelávanie a školenie zamestnancov** na obsluhu vybraných poľnohospodárskych strojov a zariadení so zameraním na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci najmenej na 16 hodín pozostáva najmä z:

I. Všeobecné požiadavky podľa prílohy č. 1 týkajúce sa prevádzky vybraných strojov a zariadení obsahujúcich:

- zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 125/2006 Z.z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č.82 / 2005 Z.z. o nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

II. Špeciálne požiadavky zamerané na:

- otázky bezpečnosti a ochrany zdravia potrebné pre prevádzku vybraných poľnohospodárskych strojov a zariadení upravené právnymi predpismi a inými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia a všeobecných zásad bezpečnej práce s poľnohospodárskymi strojmi a zariadeniami,
- prevádzku a údržbu vybraných poľnohospodárskych strojov a zariadení,
- inšpekcie, kontroly a skúšky vybraných poľnohospodárskych strojov a zariadení.

Vzdelávanie je osobitne zamerané na:

- samohybné rezačky,
- kombajny na obilie,
- špeciálne stroje na zber poľnohospodárskych plodín.

2.5 Španielsko: Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy v oblasti nehôd pri poľnohospodárskych prácach v Španielsku

Podľa Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci je **poľnohospodárstvo najnebezpečnejším odvetvím** z hľadiska výskytu pracovných úrazov. Pracovníci v poľnohospodárstve majú v priemere 1,7-krát vyššiu mieru nie-smrteľných úrazov na pracovisku a 3-krát vyššiu mieru smrteľných úrazov na pracovisku. Väčšina pracovných úrazov spojených s poľnohospodárskymi strojmi, je spôsobená ľudskou chybou. Medzi potenciálne nebezpečné stroje môžu patriť traktory, kombajny, kosačky, drviče, krovinořezy alebo lisy.

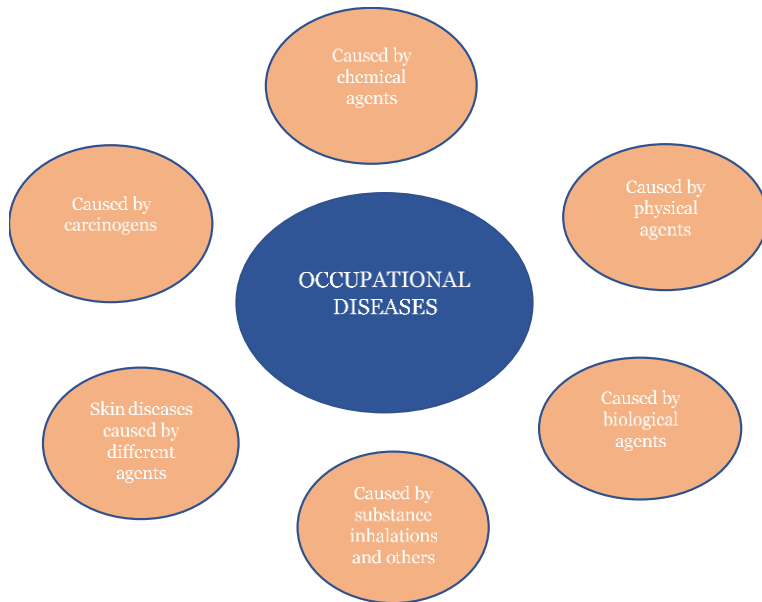
Riziká vyplývajúce z používania poľnohospodárskych strojov

Riziká	Stroje
Rozdrvenie v dôsledku prevrátenia traktorov alebo nástrojov	Odreniny
Porezanie	Zachytenie časťou stroja
Prejdenie osoby	Pády

Väčšina smrteľných nehôd je výsledkom prevrátenia traktora. V Španielsku je v priemere **70 obetí ročne** v súvislosti s prevrátením poľnohospodárskych strojov.

Obrázok 8 - Pracovné úrazy v primárnom sektore, v 2018, Španielsko

Obrázok 9 Pracovné ochorenia

Okrem úrazov je nevyhnutné brať do úvahy tiež choroby spojené s pracoviskom. V roku 2017 bolo registrovaných celkovo 21 049 chorôb z povolania, z ktorých 627 patrilo do primárneho sektoru (poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov).

Napriek tomu, čo a priori možno interpretovať ako nízky počet, vývoj v posledných rokoch ukazuje, že úroveň chorôb v primárnom sektore rastie, zo 46,33% prípadov v roku 2012 na 81,11% v roku 2017 (údaje získané zo vzorky 100 000 pracovníkov). To je nárast o 75,05%.

II. Právne predpisy v Španielsku týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v poľnohospodárstve

Zákon 31/1995 predstavuje právny základ ochrany pracovníkov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zákon konkrétne **nezmieňuje poľnohospodárov / pracovníkov v poľnohospodárstve**, ale **kladie základy pre každé odvetvie** a stanovuje ako hlavný cieľ „záruky a zodpovednosť za zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov pred možnými rizikami spojenými s pracovnými podmienkami“. Na poľnohospodársky sektor sa vzťahujú konkrétne články zákona 31/1995, a to:

Článok 2, ktorý definuje účel zákona. Zákon je zameraný na podporu bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov prostredníctvom uplatňovania rôznych opatrení a vykonávania činností potrebných na prevenciu rizík, ktoré môžu súvisieť s prácou. Zákon stanovuje, že tieto kroky by mali vykonávať verejné správy, ako aj zamestnávateľia a zamestnanci.

Kapitola III zákona sa týka **práv a povinností** zúčastnených strán.

V článku 14 sa ustanovuje právo na ochranu pred pracovnými rizikami.

„Zamestnanci majú právo na účinnú ochranu z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.“ V tomto zmysle „**Zamestnávateľ musí zaručiť bezpečnosť a zdravie pracovníkov vo všetkých aspektoch týkajúcich sa zamestnania**“. Na tieto účely zamestnávateľ integruje plán **prevencie rizík, ktorý musí obsahovať systém hodnotenia rizík, ako aj informácie, konzultácie, účasť a školenie týkajúce sa pracovníkov. Plán prevencie rizík musí obsahovať aj vopred definovaný súbor opatrení v prípade núdzových a vážnych a bezprostredných rizík, ako aj pravidelné lekárske kontroly.** Tento plán prevencie rizík musí byť prístupný všetkým zamestnancom spoločnosti. Na zvýšenie prevencie rizík a zaistenie bezpečných pracovných výkonov **musí zamestnávateľ zaručiť, aby zamestnanci absolvovali špecifické školenie podľa ich postavenia,** berúc do úvahy potenciálne riziká s tým spojené. Obsah školenia musí byť aktualizovaný pre prípad, že dôjde k vytvoreniu nových pracovných pozícií a prijatiu nového technologického vybavenia.

Medzi **zásady prevencie**, ktoré sa musia dodržiavať, patrí okrem iného vyhýbanie sa rizikám, hodnotenie existujúcich rizík a prijímanie technického pokroku, ktorý môže v tejto veci pomôcť. Súčasťou prevencie rizík je aj poskytnutie vhodných pokynov zamestnancom, aby mohli svoju prácu vykonávať bez rizika.

Je zodpovednosťou zamestnávateľa navrhnuť opatrenia týkajúce sa **prvej pomoci, požiaru a evakuácie personálu** v prípade núdze. V prípade vážneho alebo bezprostredného rizika musí zamestnávateľ okamžite informovať zamestnancov, ktorí musia okamžite prerušiť ich činnosť.

Všetci zamestnanci musia mať rovnakú úroveň ochrany, prevencie a odbornej prípravy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia **bez ohľadu na dobu trvania ich zmluvy.** To platí hlavne pre odvetvie poľnohospodárstva, odvetvie, v ktorom je zamestnaných veľa sezónnych pracovníkov.

Zamestnanci musia prispievať k bezpečnému plneniu svojich úloh dodržiavaním daných pokynov z hľadiska prevencie rizík a ochrany.

REGULÁCIA BEZPEČNOSTI STROJOV

Pokiaľ ide o bezpečné používanie strojov na pracovisku, je potrebné spomenúť **R.D. 1495/1986 z 26. mája, ktorý stanovuje bezpečnostné pravidlá pre stroje.** Nariadenie definuje nevyhnutné požiadavky „na získanie dostatočnej úrovne bezpečnosti [...] s cieľom chrániť ľudí a majetok pred rizikami spojenými s inštaláciou, prevádzkou, údržbou a opravami strojov.“ Text obsahuje aj zoznam konkrétnych strojov používaných v poľnohospodárskom sektore.

Poľnohospodárske stroje

Ručný a motorový traktor, pluh, kultivátor, frézy, sejačky, rozmetače hnojív, práškových a atomizovaných, rotačná kosačka, zberač balíkov, obilný kombajn, viazačka a kosačka na trávnu.

2.6 Česká republika: Legislatíva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

I. Kľúčové trendy nehôd pri poľnohospodárskych prácach v Českej republike

Česká republika má 10,4 milióna obyvateľov a rozlohu viac ako 7,887 milióna hektárov, z toho 2,630 milióna hektárov pokrytých lesmi a 4,281 milióna hektárov poľnohospodárskou pôdou. Podiel **obrábanej pôdy** na poľnohospodárskej ploche (73,4%) je jeden z najvyšších v Európe.

V poľnohospodárskej výrobe existujú **rôzne typy zamestnancov**: pracovníci v rastlinnej výrobe, pracovníci v živočíšnej výrobe, pracovníci so strojmi a mechanizáciou a pracovníci v rastlinnej a v živočíšnej výrobe a mechanizácii.

Hlavnými rizikovými faktormi pre zamestnancov v poľnohospodárstve sú: fyzické riziká (napríklad hluk, vibrácie), fyzické zaťaženie (celkové fyzické zaťaženie, lokálne zaťaženie svalov, pracovná poloha a ručná manipulácia s bremenom), mechanické riziká (stroje používané v poľnohospodárstve), chemické faktory (práca s chemickými výrobkami na ochranu pôdy alebo rastlín), biologické činitele (napríklad vírusy, baktérie, plesňové infekcie zo zvierat, živočíšny prach), psychologické faktory a nepriaznivé mikroklimatické podmienky (napríklad extrémny chlad, teplo a vlhkosť). **Tieto rizikové faktory súvisiace s pracovnými podmienkami môžu spôsobiť jednak úrazy a jednak škody na zdraví pri práci.**

Medzi hlavné riziká, ktorým poľnohospodári čelia, obvykle patrí použitie poľnohospodárskych technológií a dopravných strojov v rastlinnej výrobe, extrémny počasie alebo chov hospodárskych zvierat.

Medzi príklady rizík spojených s používaním poľnohospodárskych technológií a dopravných strojov patria:

dopravné nehody, prevrátenie, riziká údržby a opráv strojov, kožné choroby spojené s používaním chemických výrobkov, ako sú dezinfekčné a čistiace prostriedky, a riziká spojené so sezónnymi prácami (predĺžený pracovný čas, zvýšená fyzická a duševná aktivita).

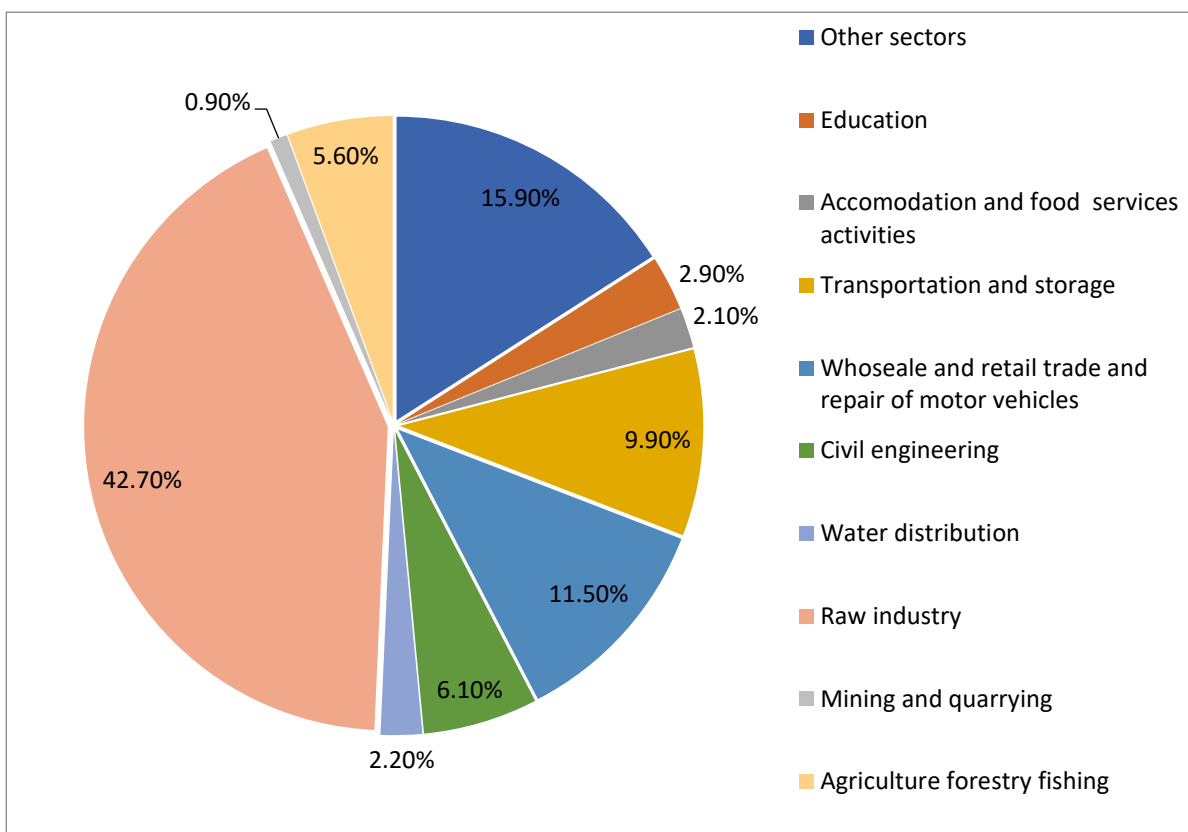
Medzi príklady rizík týkajúcich sa chovu hospodárskych zvierat patria:

útok zvierat, riziká spojené s technológiou používanou pri chove hospodárskych zvierat (rôzne typy elektrických a mechanických zariadení vrátane kontajnerov na sypký materiál, fekálne vysávače) riziká práce s mechanizáciou (živočíšna výroba): traktory, motorové vozíky vybavené valcami, mechanické nakladače).

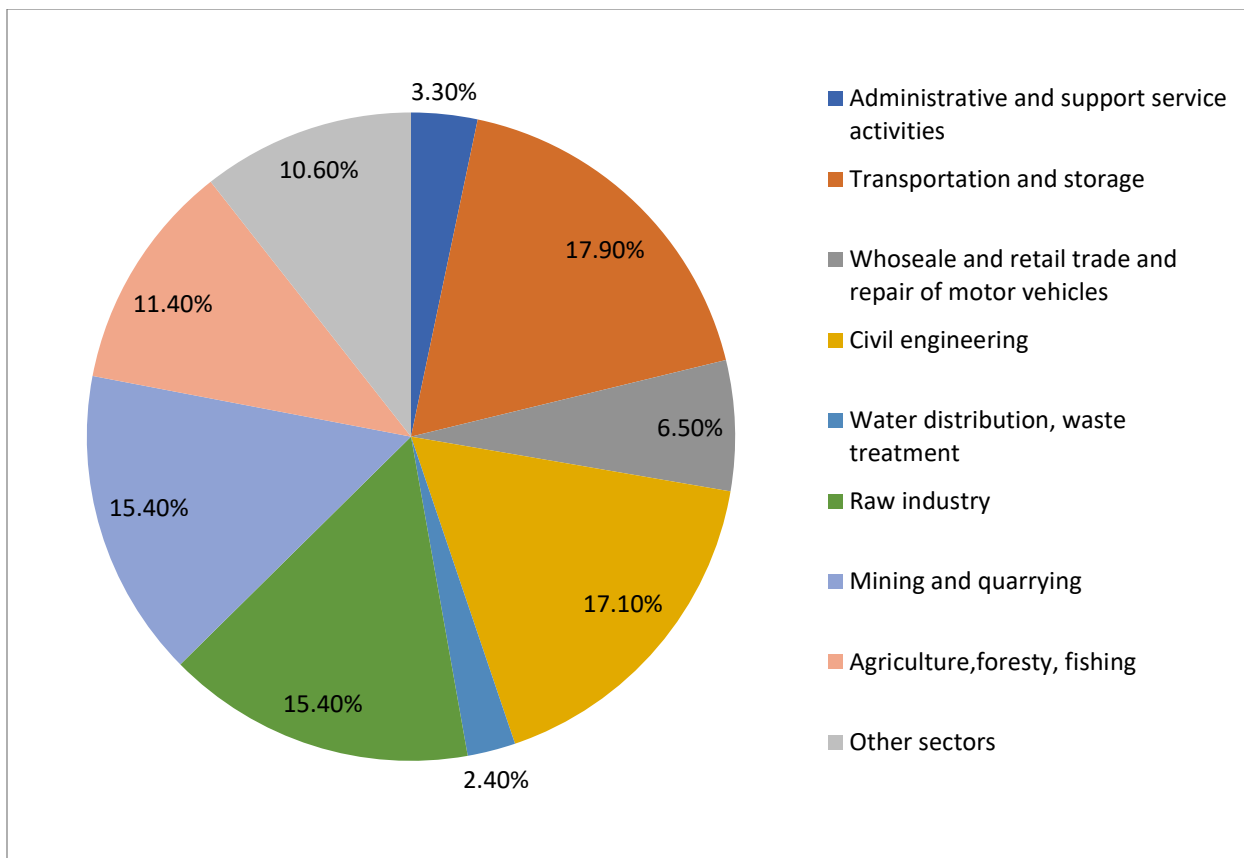
Príklady rizík práce s mechanizáciou:

pracovné riziká pri preprave a preprave materiálov a poľnohospodárskej produkcie, riziká údržbárskych prác a opráv strojov, pracovné riziká v dielňach a v teréne, riziká práce so strojmi vybavenými opravárenskými dielňami, riziká práce s prenosnými elektrickými zariadeniami, riziká práce s olejovými výrobkami.

Keď už hovoríme o pracovných úrazoch v Českej republike, patrí poľnohospodárstvo k odvetviam s **najvyššou mierou nehôd v súvislosti s nebezpečným pracovným prostredím**. V posledných rokoch došlo k niekoľkým smrteľným a vážnym pracovným úrazom spojeným s chovom zvierat, najmä s dobytkom. Kontrolná činnosť inšpektorátu práce sa preto zamerala na hodnotenie rizík v chove zvierat a na postup pri **chove zvierat** s dôrazom na bezpečný pohyb zvierat zo stajne na pastvu a pri manipulácii so zvieratami. K nehodám dochádza vo väčšine prípadov z dôvodu nízkej úrovne skúseností personálu so správaním zvierat, ale tiež z dôvodu podcenenia rizík pri dodržiavaní pracovnej rutiny skúsenejšieho personálu.

Obrázok 11 Podiel pracovných úrazov pre neschopnosť vykonať prácu a neskúsenosť podľa sektorov v Českej republike, 2018

Obrázok 12 Úmrtia podľa sektorov v Českej republike, 2018

II. Legislatíva v Českej republike o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v poľnohospodárstve

Základné nariadenie o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je uvedené **v zákone č. 262/2006 Z. z. Zákonníka práce**. Tento zákon okrem iného jasne hovorí o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci a smeruje k: (1) predchádzaniu a hodnoteniu rizík pre zdravie a bezpečnosť zamestnancov, (2) informovaniu zamestnancov o znižovaní život-ohrozujúcich rizík pri práci, (3) a prijať opatrenia na ochranu pracovníkov - školenie, ochranné prostriedky, pracovný odev, pracovná obuv, čistiace prostriedky atď.

Prehľad ďalších predpisov o ochrane zdravia a bezpečnosti v poľnohospodárstve

- **nariadenie č. 523/2002**, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády č. 178/2001, ktorým sa ustanovujú podmienky ochrany zdravia zamestnancov pri práci;
- **nariadenie č. 378/2001 Z. z.**, ktorým sa ustanovujú podrobné požiadavky na bezpečnú prevádzku a používanie strojov, technických zariadení, prístrojov a nástrojov;

- **nariadenie vlády č. 27/2002 Z. z.**, ktorým sa ustanovujú spôsoby organizácie práce a pracovné postupy, ktoré je zamestnávateľ povinný dodržiavať pri chove zvierat.
- **nariadenie vlády č. 168/2002 Z. z.**, ktorým sa ustanovujú spôsoby organizácie práce a pracovné postupy, ktoré je zamestnávateľ povinný dodržiavať pri prevádzke dopravných prostriedkov.